Розділ III. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА, АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

DOI: 10.33766/2524-0323.93.190-199

УДК 342.951

Науменко С. Г., старший викладач кафедри економічної безпеки і фінансових розслідувань Національної академії внутрішніх справ (м. Київ, Україна)

e-mail: sgnaumenko@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7664-0512>

ГЕНЕЗА ТА ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ГАРАНТУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ ВКЛАДІВ У ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

У статті проаналізовано генезу адміністративно-правового регулювання системи гарантування (страхування) банківських вкладів у провідних країнах світу та висвітлено її особливості. Розглянуто низку нормативних та регулюючих положень систем гарантування вкладів європейських країн та сформульовано відповідні висновки щодо імплементації у фінансовий спектр України положень Угоди про Асоціацію України з Європейським Союзом. Виділено ряд законодавчих та фінансових особливостей європейських систем гарантування вкладів, що можуть бути запроваджені в українській системі гарантування вкладів фізичних осіб з метою її удосконалення, приведення у відповідність до міжнародних стандартів та зменшення ризиків у банківській системі.

Ключові слова: банківська система, гарантування вкладів, страхування вкладів, фонд гарантування вкладів, депозити, страхові фонди, відшкодування вкладів, ризики в банківській системі.

Постановка проблеми. Світова фінансова криза 2008 року призвела до стагнаційних процесів у фінансово-кредитній сфері, як світовій, так і національній, спровокувала недовіру потенційних клієнтів до банківських установ. Тому створення надійної системи гарантування або страхування вкладів здатне відновити та зміцнити довіру вкладників до всієї банківської системи. Це, своєю чергою, стимулюватиме залучення тимчасово вільних коштів вкладників до банківської системи, що відіграє позитивну роль не лише для банків, але й в цілому для економіки будь-якої країни. Кредитування юридичних осіб – це запорука їх активного розвитку та відтворення національної економіки, а кредитування фізичних осіб – стимулювання їх побутового споживання та фінансування вітчизняної економічної системи.

Отже, існування системи гарантування банківських вкладів повинно сприяти позитивній тенденції зростання вкладів населення, працюючи на підвищення прибутків банків за рахунок зростання ресурсної бази і строків розміщення залучених ресурсів [1, с. 325].

Зважаючи на особливу важливість належного функціонування механізму за-

залучення банками тимчасово вільних ресурсів, система гарантування вкладів фізичних осіб має захищати права і законні інтереси вкладників банків, сприяти зміцненню довіри до національної банківської системи, стимулювати залучення до неї коштів, забезпечувати ефективну процедуру виведення неплатоспроможних банків з ринку та ліквідації банків. Проте, створення в Україні ефективної системи гарантування вкладів фізичних осіб можливе за умови врахування позитивного досвіду провідних країн світу у зазначеній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремим аспектам зарубіжного досвіду регулювання системи гарантування або страхування банківських вкладів, у тому числі, у зарубіжних країнах, приділяла увагу низка науковців, зокрема: О. Билінська, Я. Головіна, А. Даниленко, Ю. Довнар, А. Земцов, Г. Карчева, Т. Мазур, Я. Підвисоцький, А. Скірка, В. Сорока, А. Тривайло, Т. Федосеева, В. Цибульникова та інші. Проте, питання щодо історичного розвитку та особливостей адміністративно-правового регулювання системи гарантування банківських вкладів у провідних країнах світу висвітлені недостатньо, що потребує подальшого розроблення зазначеної проблематики.

Формулювання цілей. Метою статті є встановлення особливостей адміністративно-правового регулювання системи гарантування вкладів у банківські установи, що притаманні провідним країнам світу, та формулювання відповідних пропозицій щодо вдосконалення національної системи гарантування вкладів фізичних осіб.

Виклад основного матеріалу. Становлення системи гарантування вкладів у країнах ЄС супроводжувалось прагненням державних інститутів до уніфікації правил із розмірів виплат, порядку нарахування, процедури ліквідації збанкрутілих фінансових установ тощо [2]. Сьогодні існує точка зору, що наявність системи гарантування вкладів, з одного боку, спонукає банки до надмірно ризикованої діяльності, а з іншого – зменшує стимули суб'єктів економіки щодо зваженого вибору банку для розміщення вкладів, аналізу діяльності банку, у якому розміщені вклади, провокує розміщення вкладів у банках, що займаються надмірно ризикованою діяльністю [3, с. 141].

Системи гарантування різних країн характеризуються як певною схожістю, так і відмінностями в залежності від їх внутрішніх особливостей. Тому, незважаючи на сформовані єдині підходи до питання гарантування вкладів, у законодавствах кожної країни існують свої системи, які можуть дуже відрізнятися як за структурою, так і за характером застосування [4, с. 164].

У світі перші системи гарантування вкладів були створені на фоні серйозних економічних та банківських криз. Зокрема, ідея необхідності захисту депозитів вкладників у Європі з'явилась ще у 20-х роках ХХ століття. З метою сприяння забезпечення безпеки грошових коштів інвесторів, які не володіють достатніми знаннями та навичками щодо оцінки та запобігання можливим ризикам, перша система гарантування вкладів до ощадних банків виникла в Норвегії у 1921 році, а згодом – у Фінляндії та Чехословаччині у 1924 році [4, с. 163].

У 1998 році населення переважної більшості країн зазнало суттєвого економічного удару, що відбулось у результаті світової економічної кризи. Так звана «Азійська фінансова криза» в країнах Південної і Східної Азії, яка вибухнула в

липні 1997 року, мала вплив на більшість країн світу (у тому числі, Україну) і стала найсерйознішим потрясінням світової економіки в 1990-х роках.

Глобальна фінансова криза 2008 року (так звана «іпотечна криза»), глибока фінансова криза, найгірша криза з часів великої депресії, призвела до банкрутства, злиття або консервації декількох великих американських фінансових установ, а надалі, і багатьох банків у світі. І хоча провідні країни світу врятували власні фінансові системи, і, відповідно, вкладників банків, іпотечна криза наочно показала необхідність додаткової уваги та державної регуляції банківської діяльності, у тому числі системи гарантування вкладів.

Однією з економічно розвинутих країн світу є Швейцарія, банківська система якої зарекомендувала себе на світовій арені, як одна з найнадійніших. У Швейцарії, як і в багатьох інших країнах, було створено систему гарантування вкладів, що покликана сприяти зростанню довіри клієнтів до банків. Систему побудовано таким чином, що вона гарантує не лише повернення вкладених коштів у депозитні програми комерційних банків, але й забезпечує отримання власних коштів клієнтів фондових дилерів у разі втрати фінансових ресурсів через погіршення фінансового стану таких суб'єктів. Асоціація захисту депозитів для швейцарських банків і фондових дилерів (The Depositor Protection Scheme for Swiss Banks and Securities Dealers), що є державним органом, який виконує функції гарантування вкладів, здійснює захист депозитів клієнтів банків на території Швейцарії та спрямовує свою діяльність на зміцнення довіри споживачів послуг банківських установ і фондових дилерів й здійснення власного внеску в організацію стабільності швейцарської фінансової системи.

На законодавчому рівні встановлено, що всі відділення швейцарських банків і дилерів з цінних паперів повинні бути членами зазначеної Асоціації. При виникненні ситуації, за якої банківська установа або дилер цінних паперів не може виконати свої зобов'язання перед власними клієнтами, її учасники акумулюють необхідний обсяг коштів, який потрібний для виплати клієнтам збанкрутілої установи, сума якого встановлюється Управлінням із питань регулювання фінансових ринків Швейцарії. Така схема цілком гарантує ситуацію, за якої клієнти неплатоспроможного банку або фондові дилери отримують свої кошти впродовж одного місяця, що зазначено в законодавстві, до того ж за мінімальної участі держави в цьому процесі. Своєю чергою, учасники асоціації повернуть надані для компенсації кошти в результаті ліквідації банку або фондового дилера з продажем його майна, втримування належних йому активів і т. ін. [5].

Державний підхід до врегулювання функціонування системи гарантування банківських вкладів, що запроваджена у Швейцарії, створює умови для самостійного вирішення питань неплатоспроможності окремих фінансових установ учасниками банківського ринку, які зацікавлені компенсувати клієнтам весь обсяг коштів, що можуть бути ними втрачені. А це, своєю чергою, робить банківський ринок та ринок цінних паперів надійним, стабільним та привабливим для існуючих та потенційних клієнтів.

Швейцарія при побудові системи гарантування вкладів пішла, так би мовити, «від зворотного», адже формування фінансових ресурсів на виплату вкладів

клієнтам, які постраждали внаслідок банкрутства фінансової установи, відбувається після прийняття рішення Управлінням із питань регулювання фінансових ринків Швейцарії, котре визначає загальний обсяг коштів, який повинен бути сформований. Саме цю суму розділяють на частини серед усіх членів Асоціації захисту депозитів для швейцарських банків і фондових дилерів відповідно до напрямів діяльності та залежно від питомої ваги обсягу активів кожного учасника в загальній сумі, яка забезпечується гарантіями [5].

В окремих країнах функціонує система гарантування вкладів змішаного типу, за якої керування фондом відбувається спеціалізованою Радою, до складу якої входять як представники Центрального банку країни, так і представники комерційних банків, при цьому керівником системи гарантування є голова Центрального банку. Тобто, у такому випадку організаційно-розпорядчі особливості функції діяльності Фонду визначаються не лише державою, але й представниками комерційних банків. Серед держав із зазначеною системою гарантування вкладів є Японія, Іспанія, Польща.

Метою обов'язкової системи гарантування вкладів є забезпечення вкладникам виплат гарантованих коштів у випадку їх недоступності, у розмірі, визначеному законодавством. Недоступністю коштів є ситуація, за якої гарантовані кошти належать, проте не можуть бути виплачені з дня припинення діяльності банку.

Добровільна система гарантування банківських вкладів у Республіці Польща полягає в тому, що суб'єкти, що виконують зобов'язання, покладені на них відповідно до національного законодавства, можуть у межах визначеного законом гарантування вкладів розширити зобов'язання із гарантування грошових коштів вище за мінімальну суму, що визначена в обов'язковій системі гарантування вкладів. Договір про створення договірному фонду гарантування вкладів та принципи його діяльності має бути затверджений Радою Банківського гарантійного фонду. Кошти, які охоплюються договірною системою гарантування, передаються для задоволення претензій вкладників після використання коштів обов'язкової системи гарантування [6]. Основними завданнями такого Фонду є: повернення у встановленому законодавством розмірі грошових коштів, що перебувають на рахунках в тих банківських установах, що є учасниками системи гарантування вкладів; надання фінансової допомоги банкам, що перебувають під загрозою дефолту; підтримка кредитних спілок, що перебувають під загрозою неплатоспроможності або реструктуризації; збирання та аналіз інформації про суб'єктів системи гарантування, у тому числі створення аналізу та прогнозу розвитку ситуації в банківському секторі [7]. При цьому гарантуються вклади в злотих та іноземній валюті фізичних осіб, юридичних осіб, у тому числі органів місцевого самоврядування, а також вклади в кредитних спілках.

На сьогодні в країнах-членах Європейського Союзу, відповідно до Директиви 94/19/ЄС «Щодо схем гарантування депозитів», функціонування системи гарантування вкладів є обов'язковим. Причому, кожна країна-член ЄС створює та забезпечує функціонування власної такої системи. Унаслідок цього держави, у яких система гарантування вкладів базувалась на добровільній основі, перейшли на обов'язковість системи гарантування вкладів, хоча і не завжди фінансовану державою. До таких країни належать Німеччина, Франція, Італія.

Враховуючи досвід зарубіжних країн, Україна пішла шляхом країн, у яких діє система «мінімізатор збитків», адже спеціально уповноважений суб'єкт (Фонд гарантування вкладів фізичних осіб) бере участь у виведенні збанкрутілого банку з ринку, зокрема, у виборі процедури врегулювання неплатоспроможності фінансової установи із найменшими витратами для держави. Цей орган виконує функції як тимчасового керуючого, так і функції ліквідатора. Фонд створює передумови зниження ризиків у сфері розміщення тимчасово вільних коштів фізичних осіб у банківських установах. Наголошуємо на тому, що це саме зниження ризиків, а не їх повна нейтралізація, адже абсолютне нівелювання ризиків неповернення депозитів – утопія, неможлива навіть для розвинутих країн світу.

Узагальнення світового досвіду дозволило дослідникам виокремити основоположні принципи, що покладені в основу побудови систем гарантування депозитів, зокрема:

- система страхування депозитів має організовуватися на основі поєднання організаційної та фінансової співучасті як недержавних, так і державних структур;
- участь у системі страхування депозитів мають брати всі банки та фінансові установи, що приймають депозити;
- страхові тарифи в межах банків-страхувальників мають диференціюватися залежно від ступеню їх загальної ризикогентності, який постійно вивчається фондом страхування депозитів;
- до страхування вкладів фізичних і юридичних осіб мають застосовуватися різні підходи [8].

Через те у відповідь на міжнародну кризу 1990-х років міжнародні фінансові організації почали рекомендувати запровадження та інституціоналізацію систем гарантування (страхування) вкладів по всьому світу. Саме інституціоналізована система страхування депозитів, яка передбачає існування загальнонаціональних інститутів страхування вкладів із чітким мандатом, довела свою ефективність та набуває у світі все більшого розповсюдження [9, с. 17], адже підходи, що в ній використовуються, передбачають, що на момент виникнення кризових явищ у певній банківській установі вже наявний необхідний обсяг фондів для забезпечення виплат вкладникам або допомоги проблемному банку. Єдиним недоліком такої системи слід визнати необхідність завчасного створення відповідної організаційної структури та забезпечення регулярних відрахувань із боку банків для гарантування вкладів.

На сучасному етапі Україна робить активні кроки шляхом наближення національного законодавства до європейських стандартів, у тому числі в питаннях забезпечення належного функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб. При вдосконаленні національної системи гарантування вкладів фізичних осіб доцільним є врахування Основоположних Принципів для ефективних систем страхування депозитів [10], розроблених Базельським комітетом, до яких належить:

- мандат та повноваження страховика, які мають забезпечувати досягнення мети державної політики та мають бути чітко визначені та офіційно закріплені в законодавстві;

- керованість – страхувальник депозитів має відрізнятися операційною незалежністю, бути керованим відповідним чином, прозорим, підзвітним та ізольованим від зовнішніх впливів;

- відносини з іншими учасниками системи підтримки фінансової стабільності – має бути забезпечена система безперервного тісного координування діяльності та обміну інформацією між уповноваженим суб'єктом та іншими учасниками системи підтримки фінансової стабільності;

- транскордонні питання – необхідність наявності формалізованих механізмів обміну інформацією та координації між особами, які гарантують вклади фізичних осіб у різних країнах;

- обов'язковість членства в системі страхування депозитів для всіх банківських установ, у тому числі й державних;

- страхове покриття – обов'язковість чіткого визначення ліміту страхового покриття депозитів;

- джерела та напрями використання коштів – обов'язкова наявність засобів, які можливо миттєво використати, а також всілякі механізми фінансування, які необхідні для оперативного задоволення платіжних вимог вкладників, при тому вартість страхування має сплачуватись банками;

- інформування суспільства – суспільство має бути безперервно поінформоване про переваги та обмеження системи страхування депозитів. Якщо банківська установа стає неплатоспроможною, вкладники повинні бути поінформовані про це належним чином;

- правовий захист – має бути забезпечений захист від відповідальності тих осіб, які забезпечують функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб, у разі виникнення судових позовів за їх рішення, дії або певні недоліки, які були допущені при добросовісному виконанні їх обов'язків;

- притягнення до відповідальності осіб, винних у банкрутстві банківської установи – мають бути передбачені повноваження вимоги законного відшкодування з боку осіб, які винні в банкрутстві банківської установи;

- завчасне виявлення проблем та вчасне втручання – має бути забезпечене раннє виявлення проблем та вчасне втручання у діяльність проблемних банківських установ, ще до втрати банком своєї життєздатності;

- врегулювання неплатоспроможності – необхідно визначити ефективний режим врегулювання неплатоспроможності, що дозволить забезпечити можливості захисту вкладників та сприяти фінансовій стабільності;

- виплата страхового відшкодування вкладникам – система страхування депозитів має забезпечувати оперативну виплату страхових сум вкладникам, з чітко визначеними підставами для цього тощо.

Більша частина перерахованих принципів сьогодні вже імплементована до національної системи гарантування вкладів фізичних осіб [11, с. 159]. Проте, принципи, що не знайшли свого законодавчого закріплення, потребують негайного внесення до законодавства. Саме такий підхід дозволить вдосконалити національну систему гарантування вкладів фізичних осіб та покращити інвестиційну привабливість національної економіки.

Висновки. У світі будуються різні системи гарантування вкладів, у яких може бути передбачено як обов'язкову, так і добровільну участь банківських установ. Добровільність традиційна для континентальних країн Західної Європи. Рада Європи, у зв'язку з прийнятими директивами, рекомендувала використовувати принцип обов'язкової участі в системі гарантування кредитно-фінансових організацій, що беруть участь у залученні банківських вкладів. Сучасна ситуація характеризується тим, що держави все частіше відмовляються від принципу добровільності участі банків у системі гарантування банківських вкладів.

При тому, доцільно наголосити, що у 2015 році Єврокомісією було оголошено про створення єдиної європейської схеми гарантування вкладів (European Deposit Insurance Scheme), котра на сьогодні перебуває в стані розроблення. Незважаючи на те що єдина європейська схема гарантування вкладів ще не запроваджена, вона може бути ефективною лише за умови, якщо буде добре продуманою і такою, що підкріплюється сильним пруденційним регулюванням та наглядом, ефективними законами і системою забезпечення їх виконання, а також адекватними режимами бухгалтерського обліку та розкриття інформації. Участь держави у створенні даної схеми представляється обов'язковою як шляхом здійснення фінансової підтримки, так і наділенням органу гарантування достатніми повноваженнями на законодавчому рівні [12, с. 308].

Використані джерела:

1. Бучко І. Є. Основні засади функціонування фонду гарантування вкладів фізичних осіб у системі банківської безпеки. *Економіка і суспільство*. 2016. № 5. С. 325-329.
2. Цибульникова В. Ю., Земцов А. А. Об особенностях системы страхования банковских вкладов в странах Европейского Союза. *Фундаментальные исследования*. 2017. № 6. С. 204-209.
3. Ситник І. В., Саєнко В. Б. Розвиток системи державного гарантування вкладів як засіб стабілізації банківського сектору України. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]*. (Серія «Державне управління»). 2011. Т. 159. Вип. 147. С. 140-143.
4. Підвисоцький Я. В. Аналіз механізму гарантування депозитів вкладників банків у ЄС та в Україні. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2019. № 19. С. 161-173.
5. Дубина М. В. Особливості функціонування системи страхування вкладів у Швейцарії. *Науковий вісник ЛьвДУВС*. 2014. № 1. С. 184-185.
6. Довнар Ю.П. Гарантирование возврата средств, размещенных в банках Республики Польша (сравнительно-правовой аспект). *Право и демократия* : сб. науч. пр. Вип. 18 / редкол. : В. Н. Бибило (гл. ред.) [и др.]. Минск : БГУ, 2007. 348 с.
7. Офіційний сайт Банківського гарантійного фонду. Електронний ресурс. URL : <https://www.bfg.pl>. (дата звернення: 16.02.2021)
8. Мазур Т. Діяльність фонду гарантування банківських вкладів: зарубіжний досвід і пропозиції для України. *Підприємство, господарство і право*. 2007. № 2 (134). С. 95-98.
9. Даниленко А. Еволюція системи гарантування вкладів в Україні до світових стандартів: макрупруденційний аспект. *Вісник Національного Банку України*. 2017. № 242. С. 15-30.
10. Basel Committee on Banking Supervision and International Association of Deposit Insurers (2009). Core Principles for Effective Deposit Insurance Systems. Basel: Bank for International Settlements. URL : <https://www.bis.org/publ/bcbs151.pdf>. (дата звернення: 16.02.2021)

11. Ходак Є. С. Напрями вдосконалення українського законодавства в контексті реалізації основоположних принципів міжнародної асоціації страховиків депозитів. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 2. Ч. 1. С. 155-159.

12. Бухтіарова А. Г. Роль і значення держави у побудові ефективної системи страхування вкладів. *Інноваційна економіка*. 2013. № 2 (40). С. 303-308.

References:

1. Buchko, I. Ye. (2016) Osnovni zasady funktsionuvannya fondu harantuvannya vkladiv fizychnykh osib u systemi bankivskoi bezpeky. *Ekonomika i suspilstvo - Economy and society*, 5, 325-329. [in Ukrainian].

2. Tsybulnykova, V. Yu., Zemtsov, A. A. (2017) Obosobennostiakh systemu strakho va nyya bankovskikh vkladov v stranakh Evropeiskoho Soiuz. *Fundamentalne yssledovanyia - Basic research*, 6, 204-209. [in Russian].

3. Sytnyk, I. V., Saienko, V. B. (2011) Rozvytok systemy derzhavnoho harantuvannya vkladiv yak zasib stabilizatsii bankivskoho sektoru Ukrainy. *Naukovi pratsi [Chornomorskoho der zhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu "Kyievo-Mohylianska akademii"]*. (Seriiia «Derzhavne upravlinnia») - Scientific works [Petro Mohyla Black Sea State University of the Kyiv-Mohyla Academy complex]. (Series "Public Administration"), vol. 159, issue 147, 140-143. [in Ukrainian].

4. Pidvysotskyi, Ya. V. (2019) Analiz mekhanizmu harantuvannya depozytiv vkladnykh bankiv u YeS ta v Ukraini. *Problemy innovatsiino-investytsiynoho rozvytku - Problems of innovation and investment development*, 19, 161-173. [in Ukrainian].

5. Dubyna, M. V. (2014) Osoblyvosti funktsionuvannya systemy strakhuvannya vkladiv u Shveitsarii. *Naukovyi visnyk LvDUVS - Scientific Bulletin of Lviv State Department of Internal Affairs*, 1, 184-185. [in Ukrainian].

6. Dovnar, Yu. P. (2007) Harantirovanye vozvrata sredstv, razmeshchennukh v bankakh Respublyky Polsha (sravnytelno-pravovoi aspekt). *Pravo y demokratiia : sb. nauch. pr.- Law and Democracy: Sat. scientific ave., issue 18*. V. N. Bybylo (Ed.) [et al.]. Minsk : BHU. [in Russian].

7. Ofitsiyni sait Bankivskoho harantiynoho fondu. Elektronnyi resurs. N.d. N. p. URL : <https://www.bfg.pl/>. [in Ukrainian].

8. Mazur, T. (2007) Diialnist fondu harantuvannya bankivskykh vkladiv: zarubizhnyi dosvid i propozytsii dlia Ukrainy. *Pidpriiemstvo, hospodarstvo i pravo - Enterprise, economy and law*, 2(134), 95-98. [in Ukrainian].

9. Danylenko, A. (2017) Evoliutsiia systemy harantuvannya vkladiv v Ukraini do svi tovykh standartiv: makroprudentsiyni aspekt. *Visnyk Natsionalnoho Banku Ukrainy - Bichuk Natsionalnoho Banku Ukrainy*, 242, 15-30. [in Ukrainian].

10. Basel Committee on Banking Supervision and International Association of Deposit Insurers (2009). Core Principles for Effective Deposit Insurance Systems. Basel: Bank for International Settlements. Електронний ресурс. N. p. URL : <https://www.bis.org/publ/bcbs151.pdf>. [in English].

11. Khodak, Ye. S. (2016) Napriamy vdoskonalennia ukrainskoho zakonodavstva v konteksti realizatsii osnovopolozhnykh pryntsypiv mizhnarodnoi asotsiatsii strakhovykh depozytiv. *Naukovyi visnyk publichnogo ta pryvatnoho prava - Naukovyi visnyk pублічного та приватного права*, issue 2, part.1, 155-159. [in Ukrainian].

12. Bukhtiarova, A. H. (2013) Rol i znachennia derzhavy u pobudovi efektyvnoi systemy strakhuvannya vkladiv. *Innovatsiina ekonomika - Innovative economy*, 2 (40), 303-308. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 18.02.2021

Науменко С. Г., старший преподаватель кафедры экономической безопасности и финансовых расследований Национальной академии внутренних дел (г. Киев, Украина)

ГЕНЕЗИС И ОСОБЕННОСТИ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ ГАРАНТИРОВАНИЯ БАНКОВСКИХ ВКЛАДОВ В ВЕДУЩИХ СТРАНАХ МИРА

В статье проанализирован генезис административно-правового регулирования системы гарантирования (страхования) банковских вкладов в ведущих странах мира и рассмотрены их особенности. Рассмотрен ряд нормативных и регулирующих положений систем гарантирования вкладов европейских стран и сформулированы соответствующие выводы относительно имплементации в финансовый сектор Украины положений Соглашения об ассоциации Украины с Европейским Союзом.

Выделен ряд законодательных и финансовых особенностей европейских систем гарантирования вкладов, которые могут быть введены в украинской системе гарантирования вкладов физических лиц с целью ее усовершенствования, приведения в соответствие с международными стандартами и уменьшения рисков в банковской системе.

Ключевые слова: банковская система, гарантирование вкладов, страхование вкладов, фонд гарантирования вкладов, депозиты, страховые фонды, возмещение вкладов, риски в банковской системе.

Naumenko S., Associate Professor of Department of economic security and financial investigations National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)

GENESIS AND FEATURES OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF THE BANK DEPOSIT GUARANTEE SYSTEM IN THE LEADING COUNTRIES OF THE WORLD

The article provides a historical and legal analysis and considers the international experience of organizing a system of guarantee (insurance) of deposits in the banking system of the world's leading countries.

Given the need to implement in the financial sector of Ukraine the provisions of the Association Agreement of Ukraine with the European Union, a number of regulatory and regulatory provisions of deposit guarantee systems of European countries are considered.

A number of legislative and financial features of European deposit guarantee systems that can be introduced in the Ukrainian deposit guarantee system for individuals in order to improve it, bring it into line with international standards and reduce risks in the banking system.

The generalization of world experience has allowed researchers to identify the basic principles underlying the construction of deposit guarantee systems, in particular:

- the deposit insurance system should be organized on the basis of a combination of organizational and financial participation of both non-state and state structures;
- all banks and financial institutions that accept deposits must participate in the deposit insurance system;
- insurance rates within the insured banks should be differentiated depending on the degree of their overall riskiness.
- different approaches should be applied to deposit insurance for individuals and legal entities.

The above gives grounds to agree that the construction of the deposit guarantee system is decisively influenced by both the peculiarities of the historical development of the country and the specifics of economic and political problems that need to be addressed during its creation. Therefore, in response to the international crisis of the 1990s, international financial organizations began to recommend the introduction and institutionalization of deposit guarantee systems around the world. It is the institutionalized deposit insurance system, which provides for the existence of national deposit insurance institutions with a clear mandate, that has proven its effectiveness and is becoming more widespread in the world.

Keywords: banking system, deposit guarantee, deposit insurance, deposit guarantee fund, deposits, insurance funds, deposit reimbursement, risks in the banking system.

DOI: 10.33766/2524-0323.93.199-212

УДК 3.078:351.742

Самбор М. А., кандидат юридичних наук, начальник сектора моніторингу Прилуцького районного відділу поліції Головного управління Національної поліції в Чернігівській області (м. Чернігів – м. Прилуки, Україна)

e-mail: NIKOLAS783@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0446-3892>

АДМІНІСТРАТИВНЕ ЗАТРИМАННЯ: ДОКТРИНА, ЗАКОНОДАВСТВО, ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

У статті досліджується існуюча доктрина розуміння адміністративного затримання, елементи національного законодавства України, норми якого регламентують підстави та особливості реалізації адміністративного затримання як заходу забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, а також юридична практика, що склалася під час застосування адміністративного затримання. Окремо виділяються питання сповіщення родичів про адміністративне затримання особи, що являє собою додаткову гарантію дотримання прав і свобод затриманої особи. Дослідження прецедентної практики Європейського суду з прав людини у справах щодо відновлення прав і свобод затриманих осіб вказує на ряд прогалин національного законодавства України щодо встановлення моменту затримання та охоплення адміністративним затриманням доставлення особи.

Ключові слова: адміністративне затримання, доктрина, законодавство, практика застосування, дотримання прав і свобод людини.

Постановка проблеми. Права і свободи людини перебувають у фокусі дослідників правової теорії та юридичної дійсності. Причина того, що правам і свободам людини відводиться все більша і більша увага, зумовлюється прагненням пізнання цих соціальних, біологічних граней життєдіяльності людини, тим, що саме права і свободи визначають зміст суспільних відносин членів соціуму, виступають межами та мірилом втручання держави в особисте життя людини і її колективу. Права, свободи людини і громадянина є предметом правового регулювання як на національному, так і міжнародному рівнях.